

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 13ης Δεκεμβρίου 2001 *

Στην υπόθεση C-79/00,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Tribunal Supremo (Ισπανία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Telefónica de España SA

και

Administración General del Estado,

παρεμβαίνουσα:

Retevisión SA,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 4, παράγραφος 2, και 9, παράγραφος 2, της οδηγίας 97/33/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1997, για τη διασύνδεση στον χώρο των τηλεπικοινωνιών προκειμένου να διασφαλισθεί καθολική υπηρεσία και διαλειτουργικότητα, με εφαρμογή των αρχών παροχής ανοικτού δικτύου (ONP) (ΕΕ L 199, σ. 32),

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από την F. Macken (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, και τους C. Gulmann, R. Schintgen, B. Σκουρή και J. N. Cunha Rodrigues, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η Telefónica de España SA, εκπροσωπούμενη από τον J. A. Garcia San Miguel Y Orueta, procurador de los Tribunales,
- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον S. Ortiz Vaamonde,
- η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την A. Snoecx,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον U. Leanza, επικουρούμενο από τον G. Aiello, avvocato dello Stato,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την C. Schmidt και τον G. Valero Jordana,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Telefónica de España SA, εκπροσωπούμενης από τους R. García Boto και N. Rabazo Auñón, abogados, της Ισπανικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον S. Ortiz Vaamonde, της Ιταλικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον G. Aiello, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τον G. Valero Jordana, κατά τη συνεδρίαση της 22ας Μαρτίου 2001,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 21ης Ιουνίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με διάταξη της 14ης Φεβρουαρίου 2000, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 3 Μαρτίου 2000, το Tribunal Supremo υπέβαλε στο Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 4, παράγραφος 2, και 9, παράγραφος 2, της οδηγίας 97/33/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1997, για τη διασύνδεση στον χώρο των τηλεπικοινωνιών προκειμένου να διασφαλισθεί καθολική υπηρεσία και διαλειτουργικότητα, με εφαρμογή των αρχών παροχής ανοικτού δικτύου (ONP) (ΕΕ L 199, σ. 32, στο εξής: οδηγία).
- 2 Το ερώτημα αυτό ανέκλυσε κατά την εκδίκαση διαφοράς μεταξύ της Telefónica de España SA (στο εξής: Telefónica) και της Administración General del Estado, αντικείμενο της οποίας είναι, μεταξύ άλλων, το ζήτημα κατά πόσον συμβιβάζονται με την οδηγία ορισμένες διατάξεις του βασιλικού διατάγματος με το οποίο μεταφέρθηκε η οδηγία αυτή στο ισπανικό δίκαιο.

Νομικό πλαίσιο

Κοινοτική νομοθεσία

3 Σκοπός της οδηγίας είναι κυρίως, κατά το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, η διασφάλιση, εντός της Κοινότητας, της διασυνδέσεως των τηλεπικοινωνιακών δικτύων και ειδικότερα της διαλειτουργικότητας των υπηρεσιών, καθώς και της παροχής καθολικής υπηρεσίας σε περιβάλλον ανοικτών και ανταγωνιστικών αγορών.

4 Η πέμπτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας έχει ως εξής:

«[...] μετά την κατάργηση των ειδικών και αποκλειστικών δικαιωμάτων στον χώρο των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και υποδομής στην Κοινότητα, η παροχή τηλεπικοινωνιακών δικτύων ή υπηρεσιών μπορεί να απαιτεί κάποια μορφή άδειας από τα κράτη μέλη [...] οι οργανισμοί που παρέχουν, βάσει άδειας, δημόσια τηλεπικοινωνιακά δίκτυα ή τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες προσιτές στο κοινό, σε όλη την Κοινότητα ή σε μέρος αυτής, θα πρέπει να είναι ελεύθεροι να διαπραγματεύονται συμφωνίες διασύνδεσης σε εμπορική βάση, σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, με την προϋπόθεση επιτήρησης και, εν ανάγκη, παρέμβασης από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές [...]».

5 Η έκτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας έχει ως εξής:

«[...] για να τονωθεί η ανάπτυξη νέων τύπων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, είναι σημαντικό να ενθαρρυνθούν νέες μορφές διασύνδεσης και ειδικής πρόσβασης σε δίκτυα, σε σημεία διαφορετικά από τα τερματικά σημεία του δικτύου που προσφέρονται στην πλειοψηφία των τελικών χρηστών [...]».

- 6 Η δωδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«[...] οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές πρέπει να είναι σε θέση να απαιτούν από τους οργανισμούς να διασυνδέουν τις διευκολύνσεις [εγκαταστάσεις] τους, όταν μπορεί να αποδειχθεί ότι αυτό είναι προς το συμφέρον των χρηστών».

- 7 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας ορίζει τη «διασύνδεση» ως την «υλική και λογική σύνδεση τηλεπικοινωνιακών δικτύων που χρησιμοποιούνται από τον ίδιο ή διαφορετικό οργανισμό, προκειμένου να παρέχεται στους χρήστες ενός οργανισμού η δυνατότητα να επικοινωνούν με χρήστες του ίδιου ή άλλου οργανισμού ή να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες που παρέχονται από άλλο οργανισμό».

- 8 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να άρουν τυχόν περιορισμούς οι οποίοι εμποδίζουν οργανισμούς, που έχουν λάβει από τα κράτη μέλη άδεια παροχής δημόσιων τηλεπικοινωνιακών δικτύων και τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών προσιτών στο κοινό, να διαπραγματεύονται συμφωνίες διασύνδεσης μεταξύ τους, σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο.»

- 9 Το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«1. Οι οργανισμοί οι οποίοι έχουν την άδεια να παρέχουν δημόσια τηλεπικοινωνιακά δίκτυα ή/και τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες προσιτές στο κοινό, όπως προσδιορίζονται στο παράρτημα II, έχουν το δικαίωμα και, όταν ζητείται από οργανισμούς της

κατηγορίας αυτής, την υποχρέωση να διαπραγματεύονται διασύνδεση μεταξύ τους [...]. Κατά περίπτωση, η εθνική ρυθμιστική αρχή μπορεί να συμφωνήσει για τον προσωρινό περιορισμό της υποχρέωσης αυτής, εάν υπάρχουν βιώσιμες εναλλακτικές τεχνικές και εμπορικές λύσεις στην αιτούμενη διασύνδεση και όταν η αιτούμενη διασύνδεση δεν είναι σκόπιμη, σε σχέση με τους διαθέσιμους πόρους, προκειμένου να υπάρξει ανταπόκριση στο αίτημα. [...]

2. Οι οργανισμοί οι οποίοι έχουν την άδεια να παρέχουν δημόσια τηλεπικοινωνιακά δίκτυα και τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες προσιτές στο κοινό, όπως προσδιορίζονται στο παράρτημα I, οι οποίοι έχουν σημαντική ισχύ στην αγορά, πρέπει να ικανοποιούν όλα τα εύλογα αιτήματα για πρόσβαση στο δίκτυο, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε σημεία διαφορετικά από τα τερματικά σημεία του δικτύου που προσφέρονται στην πλειοψηφία των τελικών χρηστών.»

10 Το άρθρο 9, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«1. Οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές ενθαρρύνουν και εξασφαλίζουν την κατάλληλη διασύνδεση προς το συμφέρον όλων των χρηστών, ασκώντας τα καθήκοντά τους κατά τρόπο ο οποίος εξασφαλίζει τη μέγιστη οικονομική απόδοση και παρέχει το μέγιστο όφελος στους τελικούς χρήστες. Συγκεκριμένα, οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές λαμβάνουν υπόψη:

- την ανάγκη εξασφάλισης ικανοποιητικών διατελεματικών επικοινωνιών για τους χρήστες,
- την ανάγκη τόνωσης ανταγωνιστικής αγοράς,

- την ανάγκη να διασφαλιστεί η δίκαιη και σωστή ανάπτυξη μιας εναρμονισμένης ευρωπαϊκής αγοράς τηλεπικοινωνιών,

- την ανάγκη να συνεργάζονται με τους εταίρους τους σε άλλα κράτη μέλη,

- την ανάγκη προώθησης της καθιέρωσης και της ανάπτυξης διευρωπαϊκών δικτύων και υπηρεσιών, της διασύνδεσης των εθνικών δικτύων και της διαλειτουργικότητας των υπηρεσιών, καθώς και της πρόσβασης σε αυτά τα δίκτυα και υπηρεσίες,

- τις αρχές της αμεροληψίας (συμπεριλαμβανομένης της ίσης πρόσβασης) και της αναλογικότητας,

- την ανάγκη διατήρησης και ανάπτυξης της καθολικής υπηρεσίας.

2. [...]

Συγκεκριμένα, όσον αφορά τη διασύνδεση μεταξύ οργανισμών που προσδιορίζονται στο παράρτημα II, οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές:

- μπορούν να προκαθορίζουν όρους στους τομείς του παραρτήματος VII, μέρος 1,

— ενθαρρύνουν την κάλυψη των θεμάτων του παραρτήματος VII, μέρος 2, από συμφωνίες διασύνδεσης.»

11 Οι τομείς που απαριθμούνται στο πρώτο μέρος του παραρτήματος VII της οδηγίας είναι οι εξής:

«α) Διαδικασία επίλυσης διαφορών.

β) Απαιτήσεις δημοσίευσης των συμφωνιών διασύνδεσης και πρόσβασης σε αυτές καθώς και άλλα καθήκοντα περιοδικής δημοσίευσης.

γ) Απαιτήσεις σχετικά με την παροχή ίσης πρόσβασης και φορητότητας του αριθμού.

δ) Απαιτήσεις σχετικά με την από κοινού χρήση διευκολύνσεων, συμπεριλαμβανομένης της συνεγκατάστασης.

ε) Απαιτήσεις σχετικά με τη διασφάλιση της διατήρησης των βασικών απαιτήσεων.

στ) Απαιτήσεις σχετικά με την εκχώρηση και χρήση των δυνατοτήτων αριθμοδότησης (συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε υπηρεσίες τηλεφωνικού καταλόγου, υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης και πανευρωπαϊκούς αριθμούς).

ζ) Απαιτήσεις που αφορούν τη διατήρηση της διατελεσματικής ποιότητας της υπηρεσίας.

η) Ενδεχομένως, καθορισμός του διαχωρισμένου τμήματος του τέλους διασύνδεσης το οποίο αποτελεί εισφορά στο καθαρό κόστος των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας.»

12 Το δεύτερο μέρος του ίδιου αυτού παραρτήματος αφορά, υπό στοιχεία γ, γ' και ιε', τα ακόλουθα θέματα:

«γ) Θέσεις των σημείων διασύνδεσης.

[...]

ιγ) Επίτευξη ίσης πρόσβασης.

[...]

ιε) Πρόσβαση σε βοηθητικές, συμπληρωματικές και προηγμένες υπηρεσίες».

- 13 Το άρθρο 1, παράγραφος 2, της συστάσεως 2000/417/ΕΚ της Επιτροπής, της 25ης Μαΐου 2000, σχετικά με την αποδεσμοποιημένη πρόσβαση στον τοπικό βρόχο: ανταγωνιστική παροχή πλήρους φάσματος υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένων ευρυζωνικών πολυμεσικών υπηρεσιών και Internet υψηλής ταχύτητας (ΕΕ L 156, σ. 44), προβλέπει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη εφαρμογής των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού, συνιστάται ότι στα κράτη μέλη όπου δεν διατίθεται ακόμη πλήρης αποδεσμοποιημένη πρόσβαση θα πρέπει να ληφθούν κατάλληλα νομικά [νομοθετικά] και κανονιστικά μέτρα προκειμένου να επιβληθεί, έως τις 31 Δεκεμβρίου 2000, η πλήρης αποδεσμοποιημένη πρόσβαση στον τοπικό βρόχο χάλκινων αγωγών των κοινοποιημένων φορέων εκμετάλλευσης υπό διαφανείς, δίκαιους και ισότιμους όρους.»

Εθνική νομοθεσία

- 14 Το βασιλικό διάταγμα 1651/1998, της 24ης Ιουλίου 1998, με το οποίο εγκρίθηκε, όσον αφορά τη διασύνδεση και την πρόσβαση στα δημόσια δίκτυα και στην αριθμοδότηση, η κανονιστική απόφαση για την εφαρμογή του τίτλου II του νόμου 11/1998, περί γενικής ρυθμίσεως των τηλεπικοινωνιών [BOE (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ισπανίας) 181, της 30ής Ιουλίου 1998, σ. 25865, στο εξής: βασιλικό διάταγμα 1651/1998), μεταφέρει, μεταξύ άλλων, την οδηγία στην ισπανική νομοθεσία.

15 Το άρθρο 9 βασιλικού διατάγματος 1651/1998 έχει ως εξής:

«Οι φορείς δημόσιων δικτύων τηλεπικοινωνιών που θεωρούνται ως κατέχοντες δεσπόζουσα θέση υπέχουν τις ακόλουθες υποχρεώσεις:

[...]

3. Την υποχρέωση παροχής της διασύνδεσως στα τοπικά κέντρα μεταγωγής και στα κέντρα ανώτερου επιπέδου μεταγωγής.

Σε περίπτωση που, για τεχνικούς λόγους, ορισμένα κέντρα μεταγωγής του κατέχοντος δεσπόζουσα θέση φορέα δεν επιτρέπουν προσωρινά τη διασύνδεση, ο φορέας αυτός πρέπει να καταρτίσει χρονοδιάγραμμα για την πραγματοποίηση των αναγκαίων τεχνικών προσαρμογών των κέντρων αυτών.

Η Επιτροπή Αγοράς Τηλεπικοινωνιών μπορεί να απαιτήσει από τον φορέα να εκθέσει τους τεχνικούς λόγους για τους οποίους δεν παρέχει διασύνδεση σε ορισμένα κέντρα μεταγωγής και να αξιώσει την εφαρμογή εναλλακτικών τεχνικών μεθόδων με τις οποίες να καθίσταται δυνατή, για ένα μεταβατικό διάστημα, η πλασματική διασύνδεση με τα κέντρα αυτά. Η διασύνδεση αυτή πρέπει να ολοκληρωθεί κατά τρόπο ώστε να δημιουργούνται οι ίδιες τεχνικές, οικονομικές και λειτουργικές συνθήκες που θα δημιουργούσε η άμεση διασύνδεση με τα εν λόγω κέντρα μεταγωγής.

4. Την υποχρέωση διευκόλυνσεως της προσβάσεως στον βρόχο των συνδρομητικών γραμμών κατά την ημερομηνία και υπό τους όρους που προσδιορίζει προς τούτο κατά περίπτωση ο Υπουργός Χωροταξικής Αναπτύξεως, αφού προηγουμένως γνωμοδοτήσει η Επιτροπή Αγοράς Τηλεπικοινωνιών.

5. Την υποχρέωση να μην εμποδίζει τη σύναψη συμφωνιών διασυνδέσεως που περιλαμβάνουν όρους σχετικά με υπηρεσίες οι οποίες δεν προβλέπονται από την πρότυπη προσφορά διασυνδέσεως.

[...]

Η διαφορά της κύριας δίκης

16 Η Telefónica, εκτιμώντας ότι ορισμένες διατάξεις του βασιλικού διατάγματος 1651/1998 ήσαν παράνομες, επειδή η Ισπανική Κυβέρνηση είχε υπερβεί, κατά τη μεταφορά της οδηγίας στην ισπανική νομοθεσία, τα όρια της κανονιστικής εξουσίας της, άσκησε ενώπιον του Tribunal Supremo προσφυγή με την οποία ζητεί, μεταξύ άλλων, την ακύρωση του άρθρου 9, σημεία 3 έως 5, του βασιλικού αυτού διατάγματος.

17 Κατά το αιτούν δικαστήριο, ο καθορισμός των σημείων διασυνδέσεως επαφίεται εκ πρώτης όψεως, κατά την οδηγία, στις διαπραγματεύσεις μεταξύ των φορέων τηλεπικοινωνιών, διότι το ζήτημα αυτό δεν καταλέγεται μεταξύ αυτών για τα οποία οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές μπορούν να προκαθορίζουν τους όρους σύμφωνα με το πρώτο μέρος του παραρτήματος VII της οδηγίας.

- 18 Κατά το αιτούν δικαστήριο, το πρώτο όμως αυτό συμπέρασμα δύσκολα θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι συμβιβάζεται με τη γενική αρχή που διακηρύσσεται στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας και η οποία επιβάλλει στους φορείς τηλεπικοινωνιών που έχουν σημαντική ισχύ στην αγορά την υποχρέωση να ικανοποιούν όλα τα εύλογα αιτήματα για πρόσβαση στο δίκτυο. Κατά το αιτούν δικαστήριο, η υποχρέωση αυτή καλύπτει κανονικά όλα τα υλικά στοιχεία που είναι αναγκαία προς τούτο, περιλαμβανομένων και των σημείων διασυνδέσεως, τα οποία επομένως πρέπει να είναι χωρίς κανένα περιορισμό προσιτά στους λοιπούς φορείς.
- 19 Βάσει των ανωτέρω σκέψεων το Tribunal Supremo αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο ερώτημα:

«Έχουν τα άρθρα 4, παράγραφος 2, και 9, παράγραφος 2, της οδηγίας 97/33/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1997, για τη διασύνδεση στον χώρο των τηλεπικοινωνιών προκειμένου να διασφαλιστεί καθολική υπηρεσία και διαλειτουργικότητα, με εφαρμογή των αρχών παροχής ανοικτού δικτύου (ONP), αν ερμηνευθούν σε συσχετισμό με το παράρτημα VII (μέρος 2, στοιχείο γ'), την έννοια

- α) ότι επιτρέπουν στις εθνικές ρυθμιστικές αρχές να επιβάλλουν εκ των προτέρων στον οργανισμό που έχει σημαντική ισχύ στην αγορά την υποχρέωση να διευκολύνει την πρόσβαση των λοιπών φορέων τηλεπικοινωνιών στον τοπικό βρόχο των συνδρομητικών γραμμών και να παρέχει τη διασύνδεση στα τοπικά κέντρα μεταγωγής και στα κέντρα ανώτερου επιπέδου μεταγωγής,
- β) ή, αντίθετα, ότι το μόνο που μπορούν να κάνουν οι εν λόγω αρχές, σε σχέση με την πρόσβαση και τη διασύνδεση στα συγκεκριμένα αυτά σημεία του δικτύου,

είναι να “ενθαρρύνουν” τη σύναψη συμφωνιών, κατόπιν διαπραγματεύσεων, μεταξύ των διαφόρων φορέων τηλεπικοινωνιών, χωρίς να έχουν τη δυνατότητα να επιβάλλουν εκ των προτέρων την πρόσβαση και τη διασύνδεση αυτή ως υποχρέωση του οργανισμού που έχει σημαντική ισχύ στην αγορά;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

Παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο

- 20 Η Telefonía ισχυρίζεται ότι η οδηγία δεν επιτρέπει στις εθνικές ρυθμιστικές αρχές να επιβάλλουν εκ των προτέρων στον οργανισμό που έχει σημαντική ισχύ στην αγορά υποχρεώσεις ως προς την πρόσβαση και τη διασύνδεση στα σημεία του δικτύου. Η οδηγία επιτρέπει στις εθνικές ρυθμιστικές αρχές μόνο να ενθαρρύνουν τους διαφόρους φορείς τηλεπικοινωνιών να περιλάβουν το ζήτημα αυτό στις συμφωνίες που συνάπτουν κατόπιν διαπραγματεύσεων. Η ορθότητα της ερμηνείας αυτής επιβεβαιώνεται από την πέμπτη αιτιολογική σκέψη και τα άρθρα 3 και 9, παράγραφος 2, της οδηγίας.
- 21 Η Telefonía ισχυρίζεται ότι από το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας προκύπτει επίσης ότι η διασύνδεση αποτελεί δικαίωμα που συναρτάται προς την υποχρέωση διαπραγματεύσεως, πράγμα που σημαίνει ότι οι όροι της διασυνδέσεως πρέπει να αποτελούν απόρροια της βουλήσεως των μερών και όχι παρεμβάσεως των εθνικών ρυθμιστικών αρχών.
- 22 Η Telefonía υποστηρίζει επίσης ότι το γεγονός ότι οι κοινοτικές αρχές εκπονούν επί του παρόντος κανόνες για την πρόσβαση στον τοπικό βρόχο των συνδρομητικών γραμμών αποδεικνύει σαφώς ότι η οδηγία δεν επιτρέπει στις εθνικές ρυθμιστικές αρχές να επιβάλλουν ή να προκαθορίζουν τους όρους για την πρόσβαση αυτή.

- 23 Η Ισπανική Κυβέρνηση παρατηρεί εκ προοιμίου ότι η οδηγία δεν ρυθμίζει την πρόσβαση στον τοπικό βρόχο των συνδρομητικών γραμμών. Εντούτοις, η σύσταση 2000/417 καλεί τα κράτη μέλη να καταστήσουν υποχρεωτική την πρόσβαση αυτή μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2000. Επομένως, η υποχρεωτική πρόσβαση στον τοπικό βρόχο των συνδρομητικών γραμμών και η επιβολή σχετικών όρων είναι σύμφωνες με το κοινοτικό δίκαιο.
- 24 Όσον αφορά τη διασύνδεση μεταξύ τηλεπικοινωνιακών δικτύων, η Ισπανική και η Ιταλική Κυβέρνηση υποστηρίζουν κατ' ουσία ότι το κοινοτικό νομικό πλαίσιο επιτρέπει στις εθνικές αρχές να υποχρεώνουν τους φορείς που έχουν σημαντική ισχύ στην αγορά να παρέχουν διασύνδεση στα τοπικά κέντρα μεταγωγής και στα κέντρα ανώτερου επιπέδου μεταγωγής. Αν ληφθούν υπόψη ο σκοπός της οδηγίας και τα άρθρα της 1 και 9, το κράτος μέλος που θεωρεί ότι στην αγορά δεν θα επικρατεί ελεύθερος ανταγωνισμός και ότι δεν θα διασφαλίζεται το συμφέρον των καταναλωτών, εφόσον ο φορέας που έχει σημαντική ισχύ στην αγορά αρνείται τη διασύνδεση σε ορισμένα επίπεδα του δικτύου, μπορεί να υποχρεώσει τον φορέα αυτό να προσφέρει την εν λόγω διασύνδεση.
- 25 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι από το άρθρο 1 της οδηγίας προκύπτει ότι η εναρμόνιση που προβλέπει δεν είναι πλήρης. Κατά συνέπεια, η οδηγία επιτρέπει καταρχήν στα κράτη μέλη να τη συμπληρώνουν επιβάλλοντας νέες υποχρεώσεις στους φορείς που έχουν σημαντική ισχύ στην αγορά. Επομένως, η οδηγία δεν απαγορεύει στις εθνικές αρχές να επιβάλλουν εκ των προτέρων σε φορέα τηλεπικοινωνιών που έχει σημαντική ισχύ στην αγορά την υποχρέωση να διευκολύνει την πρόσβαση των λοιπών φορέων τηλεπικοινωνιών στον τοπικό βρόχο των συνδρομητικών γραμμών και να παρέχει διασύνδεση στα τοπικά κέντρα μεταγωγής και στα κέντρα ανώτερου επιπέδου μεταγωγής.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 26 Ενδεικνύεται εκ προοιμίου να υπενθυμιστεί ότι οι σκοποί της οδηγίας είναι κυρίως, κατά το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, η διασφάλιση της διασύνδεσης των τηλεπικοινωνω-

νιακών δικτύων, της διαλειτουργικότητας των υπηρεσιών και της παροχής καθολικής υπηρεσίας σε περιβάλλον ανοικτών και ανταγωνιστικών αγορών.

- 27 Όπως προκύπτει από την πέμπτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας, το κυριότερο μέσο για την επίτευξη των σκοπών αυτών είναι οι εμπορικού χαρακτήρα διαπραγματεύσεις μεταξύ των φορέων που παρέχουν τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες.
- 28 Εντούτοις, από την αιτιολογική αυτή σκέψη, καθώς και από τη δωδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας, προκύπτει επίσης ότι η οδηγία επιτρέπει στα κράτη μέλη να περιορίζουν την αυτονομία της βουλήσεως των φορέων αυτών κατά τη σύναψη των συμφωνιών διασυνδέσεως, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι οι συμφωνίες αυτές θα είναι οι ενδεδειγμένες.
- 29 Εξάλλου, επιβάλλεται να υπενθυμιστεί ότι η οδηγία, όπως προκύπτει από τη δεύτερη αιτιολογική σκέψη της, απλώς δημιουργεί το γενικό πλαίσιο εντός του οποίου πρέπει να επιδιωχθεί ο σκοπός της. Με την οδηγία επομένως δεν επιδιώκεται η πλήρης εναρμόνιση.
- 30 Βάσει των σκέψεων αυτών ακριβώς πρέπει να ερμηνευθούν τα άρθρα 4, παράγραφος 2, και 9, παράγραφος 2, της οδηγίας.
- 31 Όσον αφορά το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας, από το γράμμα της διατάξεως αυτής προκύπτει ότι προβλέπει απλώς ορισμένες υποχρεώσεις για τους φορείς που έχουν σημαντική ισχύ στην αγορά.

- 32 Το γεγονός όμως ότι αυτοί οι έχοντες σημαντική ισχύ στην αγορά φορείς δεν υποχρεούνται, βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας, να ικανοποιούν παρά μόνο τα εύλογα αιτήματα διασυνδέσεως δεν σημαίνει ότι η ίδια αυτή διάταξη απαγορεύει στα κράτη μέλη να επιτρέπουν στις εθνικές ρυθμιστικές αρχές τους να επιβάλλουν εκ των προτέρων στους φορείς αυτούς όρους ή υποχρεώσεις για την πρόσβαση.
- 33 Δεν μπορεί συνεπώς να συναχθεί από το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας ότι η διάταξη αυτή απαγορεύει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν διατάξεις που επιτρέπουν στην εθνική ρυθμιστική αρχή να υποχρεώνει τον φορέα τηλεπικοινωνιών που έχει σημαντική ισχύ στην αγορά να διευκολύνει την πρόσβαση στον τοπικό βρόχο των συνδρομητικών γραμμών και να παρέχει διασύνδεση στα τοπικά κέντρα μεταγωγής και στα κέντρα ανώτερου επιπέδου μεταγωγής.
- 34 Όσον αφορά το άρθρο 9, παράγραφος 2, της οδηγίας, υπενθυμίζεται ότι επιτρέπει στις εθνικές ρυθμιστικές αρχές να προκαθορίζουν όρους στους τομείς που απαριθμούνται στο πρώτο μέρος του παραρτήματος VII της οδηγίας και να ενθαρρύνουν την κάλυψη των θεμάτων του δεύτερου μέρους του παραρτήματος VII από συμφωνίες διασυνδέσεως.
- 35 Από το γράμμα της ανωτέρω διατάξεως δεν μπορεί να συναχθεί ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να επιτρέπουν στις εθνικές ρυθμιστικές αρχές τους να προκαθορίζουν όρους ή υποχρεώσεις παρά μόνο στους τομείς που απαριθμούνται στο πρώτο μέρος του παραρτήματος VII της οδηγίας.

- 36 Εξάλλου, θα ήταν ασυμβίβαστο με τον σκοπό και την οικονομία της οδηγίας, που εκτέθηκαν ανωτέρω στις σκέψεις 26 έως 29 της παρούσας αποφάσεως, να απαγορευθεί στα κράτη μέλη να εξουσιοδοτούν τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές τους να προκαθορίζουν όρους ή υποχρεώσεις σχετικά με τα θέματα που απαριθμούνται στο δεύτερο μέρος του παραρτήματος VII της οδηγίας, ακόμη και όταν τούτο είναι αναγκαίο για τη δημιουργία ανταγωνισμού και την προστασία των συμφερόντων των χρηστών.
- 37 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 4, παράγραφος 2, και 9, παράγραφος 2, της οδηγίας έχουν την έννοια ότι δεν απαγορεύουν στα κράτη μέλη να επιτρέπουν στις εθνικές ρυθμιστικές αρχές να επιβάλλουν εκ των προτέρων σε φορέα τηλεπικοινωνιών που έχει σημαντική ισχύ στην αγορά την υποχρέωση να διευκολύνει την πρόσβαση των λοιπών φορέων τηλεπικοινωνιών στον τοπικό βρόχο των συνδρομητικών γραμμών και να παρέχει στους φορείς αυτούς διασύνδεση στα τοπικά κέντρα μεταγωγής και στα κέντρα ανώτερου επιπέδου μεταγωγής.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 38 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ισπανική, η Βελγική, και η Ιταλική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπιπτοντος που ανέκλυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με διάταξη της 14ης Φεβρουαρίου 2000 το Tribunal Supremo, αποφαίνεται:

Τα άρθρα 4, παράγραφος 2, και 9, παράγραφος 2, της οδηγίας 97/33/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1997, για τη διασύνδεση στον χώρο των τηλεπικοινωνιών προκειμένου να διασφαλισθεί καθολική υπηρεσία και διαλειτουργικότητα, με εφαρμογή των αρχών παροχής ανοικτού δικτύου (ONP), έχουν την έννοια ότι δεν απαγορεύουν στα κράτη μέλη να επιτρέπουν στις εθνικές ρυθμιστικές αρχές να επιβάλλουν εκ των προτέρων σε φορέα τηλεπικοινωνιών που έχει σημαντική ισχύ στην αγορά την υποχρέωση να διευκολύνει την πρόσβαση των λοιπών φορέων τηλεπικοινωνιών στον τοπικό βρόχο των συνδρομητικών γραμμών και να παρέχει στους φορείς αυτούς διασύνδεση στα τοπικά κέντρα μεταγωγής και στα κέντρα ανώτερου επιπέδου μεταγωγής.

Macken

Gulmann

Schintgen

Σκουρής

Cunha Rodrigues

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 13 Δεκεμβρίου 2001.

Ο Γραμματέας

Η Πρόεδρος του έκτου τμήματος

R. Grass

F. Macken